

RIIGIKOGU

IV koosseis.

III istungjärk.

40. koosolek.

26. märtsil 1930.

Sisu:

1. Üüriseaduse kaotamise seadus — J. Masing'i ja M. Punga ettepanek.
2. Riigikogu kantselei koosseisu muutmise ja täiendamise seadus — redaktsioon.
3. Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seadus — redaktsioon.
4. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1930./1931. aastaks — II lugemisel.

Koosoleku avab Esimees K. Einbund kell 17.23 min.

Sekretäri kohal sekretär A. Schulbach.

1. Üüriseaduse kaotamise seadus — J. Masing'i ja M. Punga ettepanek.

M. Pung (mo): Teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu anda üldkomisjoni.

J. Voiman (stp): Eelmise Riigikogu ajal, kui olid üüriseadus ja üüriseaduse kaotamise seadus arutamisel, moodustati nende läbivaatamiseks erikomisjon. Soovitan ka praegu moodustada üüriseaduse komisjoni, võttes jagajaks 8, ja anda üüriseaduse kaotamise seadus üüriseaduse komisjoni. (K. Päts, põl: Mis mõte sel on? Siis oli üüriseadus üle maa, aga ega poole linna jaoks pole erikomisjoni tarvis.)

Juhataja: Peale rkl. Punga, seadusealgataja, ettepaneku, üüriseaduse kaotamise seadus anda üldkomisjoni, on rkl. Voiman'ilt ettepanek:

- 1) moodustada üüriseaduse komisjon, jagajaks võttes 8; 2) anda üüriseaduse kaotamise seadus üüriseaduse komisjoni.

Ettepanekud tulevad hääletamisele esitamise järjekorras. (Hääletatakse.) Rkl. Punga ettepanek on vastu võetud, — seega langeb ära teise ettepaneku hääletamine.

2. Riigikogu kantselei koosseisu muutmise ja täiendamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

3. Seakasvatuse edendamise ja peekoni hindade kindlustamise fondi seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

4. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1930./1931. aastaks — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja A. Anderkopp: Minul oleks Riigikogule teatada järgmist. Meie kulude ja tulude eelarve-ettepanekus, mille rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis Riigikogule esitanud, on seletuskirjas tapaloomadelt võetava riigi protsendimaksu eelarve-osas andmed õiged, kuid eelarve oma ossa on need andmed trükitehnilistel põhjustel eksikombel teistsugustena läinud. Vead on järgmised: tulude osas § 1. peab olema Kr. 220.000.— asemel Kr. 240.500.— ja tulude kogusumma Kr. 236.000.— asemel Kr. 256.500.— Kulude osas § 15. peab olema Kr. 26.250.— asemel Kr. 66.250.—, § 45. — Kr. 35.900.— asemel Kr. 16.400.— ja kulude kogusumma Kr. 236.000.— asemel Kr. 256.500.— Seletuskirjas on need andmed täpselt läbi viidud, kuid eelarves eksikombel parandamata jäänud kiire töö tõttu. Kuna eelarve arutamine II lugemisel veel lõppenud ei ole, siis on mul võimalik käesolevaga seda parandada.

Juhataja: Ma saan nii aru, et Riigikogu võtab aruandja seletused teadmiseks.

II lugemise lõpul tulevad sooviavaldused ettekandmisele. Sooviavaldused ei tule nüüd hääletamisele, vaid hääletamine sünnib III lugemise lõpul.

Aruandja A. Anderkopp: Riigikogu rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu nimel on minul au ette kanda sooviavaldused, mis komisjoni täna hommikul koosolekul vastu võeti. Kui lugupeetud juhataja selle vastu ei ole, siis loeksin sooviavaldused kõik korraga ette.

„1. Riigikogu avaldab soovi, et avaldataks täielikumad statistilised andmed maksustamise kohta.

2. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus korraldaks võimalikult kiiresti Eesti Vabariigi valdade varandusliku seisu, kulude ja tulude eelarvete ning nende täitmise-aruannete kokkuvõtete avaldamise.

3. Riigikogu avaldab soovi, et kaubalepingute ettevalmistamiseks, nende täitmise järele valvamiseks, üldse riigi majandusehuvide sihikindlaks ja edukamaks kaitsemiseks välismais Vabariigi Valitsus tihedamini köidaks Välis-, Majanduse- ja Põllutöoministeeriumi tegevuse kõnealoleval alal, korraldades selleks asjaomaste asutuste osavõtul vastava keskkoha.

4. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus lisaks eelarve-eelnõu seletuskirja juurde eelarve-eelnõu üldkokkuvõtte, mis koostatud netto-eelarve põhimõtte alusel.

5. Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus enne uute aktsiate omandamist a/s. „Eesti Vosvoriidi“ põhikirja ja valitsemise ümber korraldaks nii, et riigil seltsi valitsemisel enamus oleks.

6. Riigikogu avaldab soovi, et kultuuriasutused, -ettevõtted ja -organisatsioonid, kes endistel aastatel said toetust riigi eelarve krediidist, käesoleval eelarve-aastal aga eelarvest välja jäetud, peaksid saama toetust kultuurikapitalist võimalikult mitte vähemal määral, kui nad varemalt said riigi eelarve krediidist ja kultuurikapitali summadest kokku.

7. Riigikogu avaldab soovi, et Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarve § 15. (kultuuriline toetus) ettenähtud krediidist maanäitelavade korraldamiseks 10.000 krooni kulutatakse Eesti hariduseliidu kaudu.

8. Riigikogu avaldab soovi, et vangide töid korraldataks nii, et selle läbi ei süvendataks tööpuudust.

9. Riigikogu avaldab soovi, et vangide toitmiseks võimalikult tarvitataks heeringate asemele kodumaa kala.

10. Riigikogu avaldab soovi, et maaparanduse eeltööd talupidajaile Eesti põllumeeste keskseltsi maaparandusebüroo poolt tehtaks Põllutöoministeeriumi poolt kinnitatud tasunormide kohaselt.

11. Riigikogu avaldab soovi, et Saaremaal, kus sedavõrt vähe metsa, et majapidamisi ähvardab metsamaterjali puudus, piiratakse metsakaitse abil metsade raiumist, riigimetsa ümbertöötamist ja võimaluse piires müüki väljaspoole maakonda.

12. Riigikogu avaldab soovi, et Põllutöoministeerium pööraks suuremat tähelepanu lapimaade kruntimisele Saaremaal, muutes tarbekorral Maakorralduse seadust, et oleks võimaldatud maade kruntimootmine ka erateel.“

Nende sooviavalduste põhjendamiseks oleks mul lühidalt Riigikogule ette kanda järgmist.

1. sooviavaldus, mis käsitleb täielikumate statistiliste andmete avaldamist meie maksustamise kohta, paistis rahasjanduse komisjoni laiendatud koosseisule tarvilik seepärast, et kuna meil ees seisab maksureform, ja see küsimus avalikus arvamises ja ka parlamendis lähema käsitluse alla peaks tulema, siis on soovitatav, et need andmed, mis valitsusel ses asjas käsitleda, ka avalikult teatavaks saaksid.

2. sooviavaldusega, mis tahab näha, et valdade ainelise seisukorra üle aruanded avalikult avaldataks, tahetakse seda kätte saada, et praegu, kus meil linnade ja alevite varandusliku seisukorra üle pilt olemas, valdade kohta aga seda ei ole, tahetakse ka seda saada, ja selle soovi teostamine ei tohiks raske olla, seda enam, et valitsusel siin juba teatavad eeltööd on tehtud.

3. sooviavaldus puudutab meie välisläbikäimise alal meie majandusehuvide kaitsemist, mis Riigikogus juba I lugemisel eelarve puhul kuuldavale toodi, kus arvati, et praegusel puhul peab tegelikke läbirääkimisi Välisministeerium, kuid peaksid ka Majanduseministeerium ja Põllutöoministeerium välisläbikäimise tööst osa võtma, ja selleks oleks vaja luua vastav keskkohat nende ministeeriumide osavõtul.

4. sooviavalduses tahaks Riigikogu näha, et oleks võimalik eelarve seletuskirjale juurde lisada sellekohane netto üldkokkuvõte.

5. sooviavalduse mõte on iseenesest selge, et kui riik ettenähtud 100.000 krooni aktsiate omandamiseks välja peaks andma, siis Vabariigi Valitsus a/s. „Eesti Vosvoriidi“ põhikirja ümber korraldaks nii, et riigil seltsi valitsemisel enamus oleks.

6. sooviavaldus kõneleb sellest, et need asutused, kes toetust saanud riigilt perioodiliselt ja kindlas summas, peaksid ka käesoleval eelarve-aastal toetust saama, kas Vabariigi Valitsuselt eelarve kaudu või kultuurikapitali kaudu. Kui eelarve kaudu seda täpselt täita ei saa, siis peaksid need asutused saama toetust

kultuurikapitali kaudu, siis saavad nad oma töös edukalt edasi minna.

7. sooviavalduses on ette nähtud see, et toetus maanäitelavadele ei läheks ter- ves ulatuses ainult ministeeriumi korraldusel välja, vaid oleks vaja ka seltskonna kaastegevust, ja seepärast on enamus komisjonist arvamisel, et $\frac{1}{3}$ ettenähtud krediidist maanäitelavade koraldamiseks peaks kulutatama Eesti hariduseliidu kaudu.

8. sooviavaldust esitades on komisjon arvamisel, et vangide töö alal ei tohi luua süsteemi, mis üldise tööpuuduse süvendamisele kaasa aitaks, vaid vangidele tuleb loomulikult tööd anda, nad peavad tööd tegema, aga see töö ei tohiks niikaugele minna, et see muutuks kavakindlaks võistlemiseks eraettevõtetega, ning see- läbi inimeste töövõimalusi vähendataks.

9. sooviavalduses on üles seatud põhi- mõte, et vangide toitmiseks võimalikult tarvitataks heeringate asemele kodumaa kala. See sooviavaldus on ka juba eelmiste eelarvete arutamiste puhul Riigikogus mitmest kõnest läbi käinud.

10. sooviavalduses on rahaasjanduse komisjon maksma pannud põhimõtte, mis seni läbi viidud põllumajanduse liidu juures, kus ära määratud maaparanduse eeltööde tasunormid, ka põllumeeste kesk- seltsi kohta, ja ma võin ainult juurde lisada seda, et Põllutöoministeeriumis praegu juba vastavad kavad ette valmis- tamisel, et niisuguseid tasunorme kindlaks määrata.

11. ja ka 12. sooviavalduses on puudu- tatud eriti Saaremaad. Saaremaal on metsapuudus äärmiselt terav. Metsa vee- takse osalt ka mandrilt, mis iseenesest raske, aga on ka niisuguseid juhtumisi olnud, kus metsa on toodud Lätist. Selle tõttu oleks riigivalitsusel tarvis kaasa aidata, et need kohad, missugused eriti metsapuuduse all kannatavad, endile metsa saaksid, ja seal kui tarvilik metsa- kaitse sisse seatakse. Loomulik, et komis- jon ei saanud ütlemata jätta, et üksikute puudesortide väljavedu, näiteks tamme- pakud, mis lähevad laevade ehitamiseks, ei saaks kaubitsemise alla käia. Seejuu- res ei arva komisjon, et siin mingisugu-

sed sisemised tollid tuleksid maksmä panna, vaid et Põllutöoministeerium kat- suks võimalust mööda selle eest hoolitse- da, et need metsad, mis puudega varus- tamise ja ehitamise otstarbel raiutakse, võimalikult väljaspoole maakonnapiire ei läheks.

Viimane osa puudutab samuti Saare- maad ja käsitleb lapimaade korraldamise küsimust. Komisjonis toodi kõigepealt ar- vami kuuldavale, et tarvis Saaremaal maamõõtjate arvu suurendada, aga nagu härra Põllutöoministri seletusest selgus, on jooksvad tööd ka mujal käsil. Teiseks ei saa mujal viibivate maamõõtjate arvu vähendada, sest see takistaks mandril kii- rete tööde läbiviimist. Tuleks lapimaade korraldamise seadust vast nii muuta, et kruntimine ka erateel lubatud võiks olla, mis teatavat edu põllupidajatele võiks lapimaade kruntiajamisel anda.

Nende lühikeste seletuste järele mul on au paluda komisjoni nimel Riigikogu, need sooviavaldused vastu võtta.

J u h a t a j a: Peale komisjoni soovi- avalduste on veel kaks sooviavaldust Riigikogu liikmete poolt. Avaldan need.

Rkl. Mihkelson'ilt:

„Riigikogu avaldab soovi, et raud- teeteenijatele ja -töölisele võimal- dataks puhkuse saamist ning kind- lustataks seaduslik tööpäeva pik- kus.“

Rkl. Pesurilt:

„Riigikogu avaldab soovi, et Vaba- riigi Valitsus samme astuks kodu- maa kalaturu paremaks korraldami- seks ja välisturgude laiendamiseks, ning et riigi toidul olevatele inimes- tele antaks väliskalade asemel või- malikult kodumaa kalatoitu tingi- musel, et toiduväärtus ei väheneks.“

5. Järgmise koosoleku määramine.

Teise abiesimehe R. Penno ettepane- kul otsustatakse pidada järgmine koosolek 10 minutit pärast käesoleva koosoleku lõppu. (Päevakord vaata otsuste protokoll nr. 40, lisa nr. 6.)

J u h a t a j a: Päevakord on läbi. Lõ- petan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 17.45 min.

õ i g e.

K i n n i t a n.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).

